

PÁSZKÁN ZSOLT

A 2019-ES ROMÁNIAI ELNÖKVÁLASZTÁS

A romániai elnökválasztást az alkotmány 81. cikkelye¹ és a Románia elnökének megválasztásáról szóló 2004. évi 370. sz. törvény² szabályozza. Ennek értelmében az elnök megválasztása két fordulóban történik. A második fordulóra csak akkor kerül sor, ha az első fordulóban egyik jelölt sem szerezte meg az állandó választói jegyzékben szereplő szavazók 50 százaléka plusz 1 fő szavazatát. Az elnökválasztásra jelöltet politikai pártok vagy politikai szövetségek állíthatnak. A politikai szövetségek tagpártjai nem állíthatnak külön jelöltet. Rajtuk kívül független jelöltek is indulhatnak. A jelöltállítás feltétele 200 000 támogató aláírás összegyűjtése. Egy szavazó csak egy jelöltet támogathat.³

A jelöltek

A 2019-es romániai elnökválasztáson egyes források szerint huszonheten,⁴ mások szerint húszan⁵ indultak (volna) el. A jelölteket több szempont alapján is csoportosíthatnánk, itt viszont három kategóriába soroltuk őket: esélyesek, tervezők és „kalandorok”.

1 *Constituția României* (Románia alkotmánya). Letöltés helye: legislatie.resurse-pentru-democratie.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

2 *Legea nr. 370 din 20 septembrie 2004 (republicată) pentru alegerea Președintelui României* (A Románia elnökének megválasztásáról szóló (módosított) 2004. szeptember 20-i 370. sz. törvény). Letöltés helye: www.roaep.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

3 Uo. 4. cikk. 1-2. pont.

4 Alexandru, Ion: *Pelerinaj la BEC pentru depunerea candidaturilor la alegerile prezidențiale* (Elnökválasztási jelöltség-bejelentési záróoklat a Központi Választási Irodánál). *Jurnalul Național*, 2019. szeptember 23. Letöltés helye: jurnalul.antena3.ro; letöltés ideje 2020. 05. 31.

5 Lazăr, Mihnea: *Liga Fantastică pentru Cotroceni*. Cine sunt cei 23 candidați la Președenția României (A cotroceni-i Fantasztikus Liga. A Románia elnöki címére jelentkező 23 jelölt). *Digi24*, 2019. szeptember 1. Letöltés helye: www.digi24.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

Az esélyesek

Ebbe a csoportba a három fő párt, vagy pártszövetség jelöltjeit soroltuk. A hivatalban lévő elnök Klaus Iohannis függetlenként⁶ indult a Nemzeti Liberális Párt (PNL – Partidul Național Liberal) támogatásával. Első mandátumát a nagyszebeni polgármesterségből az országos politikába viszonylag ismeretlenül bekerülve szerezte meg, miután Crin Antonescu néhány hónappal a 2014-es elnökválasztás után váratlanul visszalépett. 2009-ben már majdnem miniszterelnök lett, mert a PNL-ből és a szociáldemokratákból álló Szociál-Liberális Szövetség (USL – Uniunea Social-Liberală) őt jelölte erre a tisztségre, de Traian Băsescu elutasította a kinevezését.⁷ Iohannist a PNL-en kívül a hajdanán általa vezetett Romániai Németek Demokrata Fóruma (DFDR – Demokratisches Forum der Deutschen in Rumänien) is támogatta.

Viorica Dăncilă, a Szociáldemokrata Párt (PSD – Partidul Social Democrat) indította, hiszen akkor ő volt a párt elnöke,⁸ és az európai parlamenti választáson elszenvedett – a média és a politikai ellenfelek, illetve a párton belüli táborok által túlságosan negatívan és csak a 2016-os, teljesen más körülmények között kialakult eredményhez képest súlyos – vereség⁹ után úgy ítélték meg, hogy ez még mindig jobb megoldás, mint teljesen új jelöltet keresni, ezzel újra felszítva a párton belüli hatalmi harcot. Dăncilă a Románia Haladásáért Nemzeti Szövetség (UNDR – Uniunea Națională pentru Progresul României) és a mára teljesen jelentéktelenné vált történelmi Kereszténydemokrata Nemzeti Parasztpárt (PNȚCD – Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat) is támogatta.

Dan Barnă a Mentsétek meg Romániát Szövetségből (USR – Uniunea Salvați România) és a Szabadság, Egység és Szolidaritás Pártjából (PLUS – Partidul Libertate, Unitate și Solidaritate) álló USR–PLUS 2020 Szövetség (Alianța 2020 USR–PLUS) indította. Az esélyeinek valószínűleg nem tett jót, hogy a *Rise Project* oknyomozó portál a kampányidőszak elejére időzített egy anyagot Dan Barna évekkal korábbi, európai

6 Románia alkotmánya szerint: „84. szakasz – Összeférhetlenségek és immunitások. (1) Mandátumának időtartama alatt Románia Elnöke nem lehet valamely pártnak a tagja és nem tölthet be semmilyen más köz- és magántisztséget”. Letöltés helye: jog.sapientia.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

7 Pană, Ștefan: Cine sunt candidații la alegerile prezidențiale din 2019 (Kik a 2019-es elnökválasztás jelöltjei). *Libertatea*, 2019. november 8. Letöltés helye: www.libertatea.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

8 Viorica Dăncilă a fost aleasă președinte al PSD, Eugen Teodorovici – președinte executiv, iar Mihai Fifor – secretar general (Viorica Dăncilă választották meg a PSD elnökének, Eugen Teodorovici-ot ügyvezető elnöknek, Mihai Fifort pedig főtitkárnak). *Profit*, 2019. június 29. Letöltés helye: www.profit.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

9 2019-es európai választási eredmények. *Európai Parlament honlapja*. Letöltés helye: europarl.europa.eu; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

pénzeket érintő ügyleteiről,¹⁰ és az sem, hogy az USR-en belül nem sokkal a választás előtt belső harcok indultak.¹¹

A tervezők

Ide azok a jelöltek kerültek, akik bár nem rendelkeztek tényleges eséllyel a 2019-es elnökválasztáson, indításuk valamilyen távlatos politikai célt szolgált, függetlenül attól, hogy ez reális cél-e vagy sem. Ebbe a csoportba soroltuk a már említett Mircea Diaconu, a Călin Popescu-Tăriceanu által vezetett Liberálisok és Demokraták Szövetsége (ALDE – Alianța Liberalilor și Democraților) és a Victor Ponta által volt PSD-sekből létrehozott Pro Románia Párt (PPR – Partidul Pro România) közös jelöltjét. Valószínűleg függetlenül mindenképpen elindult volna az elnökválasztáson, de kapóra jött számára, hogy az ALDE számára kudarcos európai parlamenti választás után a PSD már nem kívánta Tăriceanút támogatni közös jelöltként,¹² Ponta pártja viszont semmiképpen sem akart PSD-s jelöltet támogatni, hiszen azon dolgozott, hogy az ALDE kiléptetésével a koalícióból megbuktassa a Dăncilă-kormányt.¹³

A csoport másik tagja Kelemen Hunor, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) elnöke, aki másodjára mérettette meg magát a romániai elnökválasztáson és akire majd külön részletesebben kitérünk.

A harmadik szereplő ebben a kategóriában Theodor Paleologu volt, aki a Traian Băsescu volt elnök által létrehozott Népi Mozgalom Pártja (PMP – Partidul Mișcarea Populară) képviselőjeként jelöltette magát. Kétszer is volt már parlamenti képviselő az azóta a PNL-be beolvadt Demokrata-Liberális Párt (PDL – Partidul Democrat-Liberal) színeiben, és művelődési miniszteri tisztséget is betöltött az első Boc-kormányban.¹⁴

Szintén ide sorolható Viorel Cataramă volt PNL-es politikus és képviselő, üzletember, aki már az 1989-es rendszerváltás óta jelen van a politikai színpadon (több-kevesebb

10 Puiuț, Romana – Poenariu, Ana: Adevărul despre Dan Barna (Az igazság Dan Barnáról). *Rise Project*, 2019. október 15. Letöltés helye: www.riseproject.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

11 Războiul pentru putere continuă în USR: Echipa lui Dan Barna, acuzată de Cosette Chichirău că avea mijloace de fraudare a votului intern pentru șefa partidului (Az USR-en belül folytatódik a hatalmi harc: Cosette Chichirău azzal vádolja Dan Barna csapatát, hogy rendelkezett a pártelnökségért kiírt belső szavazás meghamisításához szükséges eszközökkel). *BI*, 2019. szeptember 9. Letöltés helye: www.b1.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

12 Tăriceanu, reacție după declarația lui Liviu Dragnea privind candidatul la prezidențiale (Tăriceanu reakciója Liviu Dragnea elnökválasztási jelöltre vonatkozó nyilatkozata után). *Digi24*, 2019. május 26. Letöltés helye: www.digi24.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

13 Ponta, Victor: Pro România îl va susține pe candidatul independent Mircea Diaconu (Victor Ponta: A Pro Románia Mircea Diaconu független jelöltet támogatja majd). *Digi24*, 2019. augusztus 26. Letöltés helye: www.digi24.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

14 Pană, 2019. Cine sunt candidații, i.m.

sikerrel). 2019-ben pedig egy új szerveződés, a PNL jobboldali kihívójának szánt Liberális Jobboldal nevű szervezet színeiben jelentkezett be az elnökválasztásra.¹⁵

Ennek a csoportnak az utolsó tagjaként Ramona Ioana Bruynseels említhető, aki a korrupció miatt a börtönt szintén megjárt és ezért a közügyektől még mindig eltiltott Dan Voiculescu (többek között a több televízióval – köztük az Antena3 hírtelevízióval – és számos sajtótermékkel rendelkező Intact-csoport tulajdonosa) által létrehozott párt, a hajdani Humanista, majd Konzervatív Párt utódjának számító Humanista Erő Szociál-Liberális Pártja (PPU – Partidul Puterii Umaniste [social-liberal]) színeiben indult az elnökválasztáson. Jelen esetben nem maga a személy volt fontos, aki korábban csak néhány jelentéktlenebb kormányzati tisztséget töltött be a Tudose-, majd a Dăncilă-kormányban,¹⁶ hanem az a kísérlet, melynek célja egy szinte teljesen ismeretlen személy „felépítése” volt a rendelkezésre álló jelentős médiaháttér és anyagi források (a jelölt férje, Dominic Bruynseels jelentős vagyonnal rendelkező bankár¹⁷) segítségével.

A „kalandorok”

Ez a jelző nem értékítélet kíván lenni, hiszen a választás és választhatóság alapvetően fontos jog. Ugyanakkor azt a bizonytalanságot jelzi, mely azok indítékaival kapcsolatos, akik jelentős mértékű anyagi forrást, energiát és időt fektetnek be egy látszólag vagy (egyelőre) ténylegesen reménytelen ügybe. Ebben a csoportban egyaránt megtalálhatók olyan személyek, akik meggyőződésből, általában a jelenlegi politikai elittel, vagy csak a szűken vett politikai irányzatuk jelenlegi képviselőjével szembeni elégedetlenség miatt próbálnak meg elindulni a választáson, és olyanok is, akik az ezzel járó néhány percnyi „dicsőségért”, vagy politikai exhibicionizmusból. A 2019-es elnökválasztás sem volt mentes az ilyenfajta jelentkezőktől. Az új politikai erők megjelenésének nehézségeire mutat rá, hogy a magát a politika baloldalára pozicionáló *Demos* képviselőjében induló, viszonylag nagy aktivista tapasztalattal és ismertséggel rendelkező, a „progresszív” oldalon is radikálisan elvűnek

15 Uo.

16 Uo.

17 Moşoianu, Adi: Ce avere are bancherul de top a căruia soție, fost secretar de stat și consilier la Guvern, candidează la președenția României din partea partidului lui Dan Voiculescu (Mekkora vagyona van annak a csúcsbankárnak, akinek a volt államtitkár és kormányzati tanácsadó felesége Dan Voiculescu pártja képviselőjében jelölteti magát Románia elnökének). *Profit*, 2019. június 14. Letöltés helye: www.profit.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

számító Claudiu Crăciun¹⁸ alig 13 000 aláírást volt képes összegyűjteni.¹⁹ Más jelöltek, pontosabban mondva még csak jelöltségre jelentkezők rendelkeztek némi politikai előélettel és saját pártjukkal szembeni elégedetlenségüket fejezték ki a próbálkozásukkal. Ebbe az alcsoportba tartozik két volt szociáldemokrata (PSD) színében politizáló jelentkező, akiket ugyanaz a személy (igaz, ellenkező előjellel), az európai parlamenti választás másnapján börtönbüntetésre ítél²⁰ Liviu Dragnea köt össze. Az elnökválasztáson a Nemzeti Méltóságért Alternatíva (ADN – Alternativa pentru Demnitate Națională) képviselőként induló Cătălin Ivan²¹ azért szakított a pártjával, mert Liviu Dragneát választotta meg elnökének, míg a párton belüli „keményvonalasok” új reménységének tekintett Liviu Pleșoianu²² éppen azért szakított a PSD-vel, mert az nem állt ki a „párhuzamos állam” által üldözött Liviu Dragnea mellett. Ebben a kategóriában más közös metszetek is vannak, például a *dákopátia*.²³ Azon kívül, hogy Cătălin Ivan újdonsült pártjának román betűszava, az ADN a dezoxiribonukleinsavat is jelöli a román nyelvben és ezzel – valószínűleg – a párt által hirdetett eszmék genetikai determináltságát kívánták kifejezni, több jelöltségre jelentkező is zászlajára tűzte a dákopátiát. Míg Liviu Pleșoianu megelégedett azzal, hogy az identitárius hitvallását a Bucsecs-hegységben lévő Szfnx²⁴ nevű sziklaképződménnyel illusztrálja,²⁵ más jelentkezők elnökválasztási aláírásgyűjtési kampányuk középpontjába állítják. Ilyen például a „politikai veteránnak” számító Gheorghe Funar, aki azon kívül, hogy tizenkét évig Kolozsvár polgármestere és négy évig Kolozs megyei szenátor lehetett,²⁶ az 1992-es elnökválasztáson a 3. helyen végzett, 1,3 millió szavazatot gyűjtve be, ami a leadott voksok 10 százalékát jelentette. Igaz, négy évvel később már csak 3 százalékos támogatottságot

18 A Claudiu Crăciun szócikke. *Wikipedia*. Letöltés helye: en.wikipedia.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

19 Alexandru Costea: Claudiu Crăciun, candidatul Demos la prezidențiale: Nu am atins pragul. Am strâns doar 13 000 de semnături (Claudiu Crăciun, a Demos elnökválasztási jelöltje: Nem sikerült átlépnünk a küszöböt. Csak 13 000 aláírást gyűjtöttünk össze). *Mediafax*, 2019. szeptember 22. Letöltés helye: www.mediafax.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

20 Liviu Dragnea, condamnat definitiv la trei ani și jumătate de închisoare (Liviu Dragneát jogerősen három és fél év börtönre ítélték). *Deutsche Welle*, 2019. május 27. Letöltés helye: www.dw.com; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

21 Pană, 2019. Cine sunt candidații, i.m.

22 Lazăr, 2019. Liga Fantastică, i.m.

23 Az Erdély területén lezajlott dák–román kontinuitás-elmélet ezen szélsőséges változatának a hívei teljes mértékben tagadják a római hatást, a mai románok „tisztá” dák eredetét hirdetik.

24 A dákopáták szerint ez a hegység a dákok hajdani „szent helye”, melyet titkos alagutak kötnek össze az egész világgal, de az egyiptomi piramisokkal mindenképpen. További részletek például itt: Bunilă, Iulian: Tunelurile secrete ale României: cum au apărut „Triunghiul de aur” al Daciei – rețeaua dintre Bucegi și Egipt, tunelul și piramida paranormală din Ceahlău (Románia titkos alagútjai: hogyan jelent meg Dácia „aranyháromszöge” – a Bucsecs és Egyiptom közötti hálózat, a csalhói alagút és paranormális piramis). *Adevărul*, 2015. március 28. Letöltés helye: adevarul.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

25 Liviu Pleșoianu oldala. *Facebook*. Letöltés helye: www.facebook.com; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

26 Gheorghe Funar szócikke. *Wikipedia*. Letöltés helye: ro.wikipedia.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

szerezett.²⁷ Nagypolitikából történt kiszorulása után Funar egyre meredekebb elméletekkel próbál megkapaszkodni a közélet perifériájának a perifériáján.²⁸ És ugyanehhez a vonulathoz tartozik a volt idegenlégiós Cătălin Berenghi is, aki ha éppen nem sertéstetemetek és el a Bukarestbe tervezett (azóta a napirendről lekerült) mecset tervezett helyszínén,²⁹ akkor magyarellenes uszítással és Ferenc pápa elleni merénylettel való fenyegetőzéssel³⁰ foglalkozik. Berenghi a beszédes DAC (Konzervatív Autonóm Dácizmus – Dacismul Autonom Conservator) betűszóval illetett párt nevében indulna.³¹ A dákopaták sorát (legalábbis az „ügyet” nyíltan szolgálók közül) Dorin Dimitrie Stoichescu, egy eddig teljesen ismeretlen aradi zárta, aki az indulási szándékát beharangozó „beszédét” „a dákok rejtkehelyéről, az ősök Hátszeg környéki trónjáról” intézte a néphez, akinek fő üzenete az volt, hogy „Dr. Călin Georgescu legyen Románia miniszterelnöke”.³² A mai napig nem tudjuk, hogy kicsoda ez a titokzatos Georgescu úr.

A politikai naivak csoportjába lehetne sorolni a 45 éves Mădălina Baroncea marketing-szakértőt, aki legfőbb programjának Liviu Dragnea és Radu Mazăre (Konstanca [Constanța] korrupcióért elítélt volt polgármestere) kegyelemben részesítését, az összes bíró fizetésének felére csökkentését tekinti. Ígéretei között szerepel még Nagy-Románia visszaállítása (azaz az „egyesülés” Moldova Köztársasággal), és Olaszország gazdaságának 10 éven belüli utolérése.³³ Mielőtt azt gondolnánk, hogy ilyen „ígéretekkel” csak a „futottak még” kategóriában találkozhatunk, Románia kormányfői tisztségét a jelen tanulmány írásakor (még) betöltő Ludovic Orban a koronavírus-válságból következő gazdasági visszaesés hatásaival még csak ismerkedve azt ígéri, hogy Románia öt éven belül meghaladja majd az EU-s átlagot az egy főre eső GDP

27 Lazăr, 2019. Liga Fantastică, i.m.

28 Fő állításai: Jézus géta-dák volt, aki azért beszélt arámi nyelven, mert az a géta-dák nyelvből alakult ki, a világ minden népe a géta-dákokból származik és valójában ők voltak az igazi „kiválasztott nép”, a Deutschland országnév pedig Dákok Országát jelenti. További részletek: Ruscior, Cosmin: Gheorghe Funar, interviu insolit la RFI: Piramidele din Egipt au fost construite de geto-daci (Gheorghe Funar szokatlan interjúja az RFI-nek: Az egyiptomi piramisokat a géta-dákok építették). *RFI*, 2014. október 30. Letöltés helye: www.rfi.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

29 Protest inedit al unui bucureștean. A îngropat două carcace de porc pe terenul concesionat comunității musulmae (Egy bukaresti szokatlan tiltakozása. Két sertéstetemet ássott el a muzulmán közösségnek koncesszióba adott telken). *Puterea*, 2015. augusztus 24. Letöltés helye: www.puterea.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

30 A pápa Csíksomlyón: merénylettel fenyegetőzött a volt román idegenlégiós. *Maszol*, 2019. március 7. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

31 A párt fő honlapja e tanulmány megírásakor már nem működik. A párt bákói (Bacău) szervezetének Facebook-oldala viszont eligazítást nyújt a szellemiségét illetően. *Facebook/Partidul Dacismului Autonom Conservator*. Letöltés helye: www.facebook.com; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

32 Lazăr, 2019. Liga Fantastică, i.m.

33 Țirpan, Mihaela: Candidat la alegerile prezidențiale, declarații INCREDIBILE: „Îți grațiez pe Mazăre și Dragnea (Elnökjelölt HIHETETLEN nyilatkozatai: „Kegyelemben részesítem Mazărét és Dragneát”). *Ordinea*, 2019. május 23. Letöltés helye: www.ordinea.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

terén³⁴ (az EU-tagországok között jelenleg az utolsó előtti helyen van³⁵). Baroncea végül nem indult és visszalépett³⁶ egy másik jelölt, a szintén a „kalandorok” kategóriába tartozó Alexandru Cumpănașu javára. Ezt a csoportot erősíti még Sebastian Constantin Popescu állatorvos, a 2019-es elnökválasztás legfiatalabb jelentkezője és az általa alapított Új Románia Párt (PNP – Partidul Noua Romanie) elnöke, aki testőrség és pihenőnapok nélküli elnöki mandátumot és „egyesülést” ígért Moldova Köztársasággal.³⁷ Ugyanide sorolhatjuk még az 1985-ben az Egyesült Államokba emigrált, ott a floridai románokból Román–Amerikai Ligát szervező, 2017-ben pedig Román Nemzet Pártja (PNRo – Partidul Națiunea Română) néven szervezetet létrehozó John-Ion Banut is.

A „kalandorok” csoportnak saját „színészfrakciója” is volt, mely nemcsak a politikai pályán már nem kezdő Mircea Diaconuból állt, hanem ezt „erősítette” még két kevésbé ismert színész, Florin Călinescu is és a cirkuszigazgatóvá vált Bogdan Stanoevici.³⁸ A színészi háttérrel rendelkező jelentkezők „inflációját” valószínűleg az is erősítette, hogy Ukrajnában a legutóbbi választás nyomán éppen egy korábban elnököt parodizáló színész lett az új elnök. Így kézenfekvőnek tűnhetett, hogy a média, a képernyő által biztosított népszerűség, vagy jobban mondva „láthatóság” szavazatokra váltható, különösen akkor, ha a kínálat nem elég vonzó a választók számára.

A Gheorghe Funar típusú „furcsák” csoportjához tartozik még a „bányászjárások” néven elhíresült felforgató tevékenységéért a börtönt is megjárt Miron Cozma, a magyarellenes akciókról és hangulatkeltésekről, közpénzek gyanús eltüntetéséről és egyik rokona tragikus végét meglovagoló Alexandru Cumpănașu,³⁹ a Duna végigúszásával és történelmi „ízű” nevével ismertté vált könyvtáros, Avram Iancu,⁴⁰ és a politikai fantazmagóriák egyik nagy mestere, a PSD által parlamenti képviselőséggel jutalmazott, majd különféle (pl. oltásellenes) rémhírek terjesztése miatt végül kizárt Ninel Peia. Ez utóbbi volt az, aki a bukaresti Colectiv klubnál történt, számos halálesettel végződött tragikus baleset⁴¹ után, Ilfov megyei képviselőként és a Román Hírszerzési Szolgálat (SRI – Serviciul Român de Informații) által működtetett Akadémia doktoranduszaként azt állította, hogy külföldi erők egy „budapesti egyetemen” titkos tervet dolgoztak ki

34 Vișan, Irinela: Orban: Obiectiv – în maximum cincini ani România să depășească PIB-ul mediu la nivel european (Orban: Célkitűzés – Románia legfeljebb öt éven belül haladja meg az európai szintű átlagos GDP-t). *Agerpres*, 2020. június 11. Letöltés helye: www.agerpres.ro; letöltés ideje: 2020. 06. 12.

35 Real GDP per capita. *Eurostat*. Letöltés helye: ec.europa.eu; letöltés ideje: 2020. 06. 12.

36 Lazăr, 2019. Liga Fantastică, i. m.

37 Cine este Sebastian Popescu, cel mai tânăr dintre candidații la prezidențiale în 2019 (Kicsoda Sebastian Popescu, a 2019-es elnökválasztás legfiatalabb tagja). *Stirileprotv*, 2019. november 6. Letöltés helye: stirileprotv.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

38 Uo.

39 Mészáros Tímea: A Caracalban meggyilkolt lány magyargyűlölő nagybátyja is államfői babérokra törne. *Főtér*, 2019. augusztus 30. Letöltés helye: foter.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

40 *Iavram Iancu honlapja*. Letöltés helye: iancuvram.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

41 Tragédia a Colectiv szórakozóhelyen. *Wikipedia*. Letöltés helye: hu.wikipedia.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

Románia három köztársaságra osztásáról.⁴² Ez a fantazmagória 2020-ra a hivatalos elnöki diskurzus szintjére „emelkedett”!⁴³ Ide sorolható még a függetlenként jelentkező Marian Bătăiosu gépészmérnök és festő, aki a következő célokat valósította volna meg, ha megválasztják elnöknek: Romániát Isten Királyságává (Civitas Dei), valamint Bukarestet Új Jeruzsálemmé akarta változtatni. A fővárost Tergovistyébe (Târgoviște) helyezte volna át és Bukarest székhellyel létrehozta volna a Keresztény Világ Államainak Szövetségét.⁴⁴

Végül megemlíthető még a Bukarest melletti Voluntari települést vezető Florentin Pandeale, aki mellesleg Gabriela Firea PSD-s főpolgármester férje; Emanuel Onoriu, aki a Romániai Romák Nemzeti Keresztény Szövetsége (UNCRR – Partidul Uniunea Națională Creștină a Romilor din România) színeiben és szakácstudományával kampányolva jelentkezett be a 2019-es elnökválasztásra.⁴⁵ Rajtuk kívül még Radu Moraru tévés műsorvezető,⁴⁶ a Hazafias Összrománosság Pártja (PRPP – Partidului Românilor Patrioți de Pretutindenii) képviselőjében jelentkező Maria Minea,⁴⁷ Bobby-George-Marius Păunescu rendező, producer, forgatókönyvíró és üzletember,⁴⁸ a román betűszavában „Otthon” jelentésű Állásfoglalás, Szolidaritás, Cselekvés Polgári Alternatíva Párt (A.C.A.S.A. – Partidul Alternativa Civică, Atitudine, Solidaritate, Acțiune) nevében indulni kívánó Nicolae-George Epurescu,⁴⁹ Marin Duță,⁵⁰ Bogdan-Mihail Zamfir⁵¹ független jelöltek.

A jelöltséghez szükséges 200 000 támogató aláírás összegyűjtése csak 14 jelentkezőnek sikerült, ennek nehézségét mutatja, hogy csak öt jelölt (Klaus Iohannis, Viorica Dăncilă, Mircea Diaconu, Dan Barna és Theodor Paleologu tudott 300 000 aláírásnál többet összegyűjteni, és ez a sorrend az aláírások számát is tükrözi). A Központi Választási Iroda (KVI) több jelentkező esetében nem fogadta el hitelesnek az aláírásokat, és elutasította a jelöltté nyilvánításukat. Az Alkotmánybíróság viszont négy esetben ezt megváltoztatta, de közülük

42 Badea, Felix Mihai: Un deputat și DOCTORAND la Academia SRI lansează o IPOTEZĂ HALUCINANTĂ. România urma să fie „RUPTĂ” în trei după incendiul de la Colectiv (Egy képviselő és a SRI Akadémia DOKTORANDUSZA ÉSZBONTÓ HIPOTÉZIST állít fel: Romániát három részre „SZAKÍTOTTÁK” volna a Colectivnél történt baleset után). *Evenimentul zilei*, 2016. szeptember 3. Letöltés helye: evz.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

43 Iohannis: Amíg én vagyok Románia elnöke, addig ilyen törvény nem lesz! (videó). *UH*, 2020. április 29. Letöltés helye: uh.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

44 Marian, Mircea: Salonul cu prezidențiabili. Candidați serioși, candidați fără șansă, candidați penibili (Az elnökjelöltek arcképcsarnoka. Komoly jelöltek, esélytelen jelöltek, nevetséges jelöltek). *Newsweek Románia*, 2019. szeptember 13. Letöltés helye: newsweek.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

45 Lazăr, 2019. Liga Fantastică, i.m.

46 Marian, 2019. Salonul cu prezidențiabili, i.m.

47 *A Központi Választási Iroda (BEC) 2019-es elnökválasztási honlapja*. Letöltés helye: prezidentiale2019.bec.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

48 Bobby Păunescu szócikke. *Wikipedia*. Letöltés helye: ro.wikipedia.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

49 *A Központi Választási Iroda (BEC) 2019-es elnökválasztási honlapja*. Letöltés helye: prezidentiale2019.bec.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

50 Uo.

51 Uo.

végül csak Viorel Cataramă indult el a választáson.⁵² Ugyanakkor a KVI 8 jelentkező ellen büntetőfeljelentést tett hamis aláírások benyújtása miatt,⁵³ de így a szavazólapra az alábbi jelöltek kerültek fel (a sorrendet a KVI sorsolással döntötte el):⁵⁴

1. Klaus Iohannis – független; támogató(k): PNL, DFDR; jelmondat: *Egy normális Romániáért*;
2. Theodor Paleologu – PMP; *Tisztelet, képzés, teljesítmény*;
3. Dan Barna – USR–PLUS Szövetség; *Boldogan Romániában*;
4. Kelemen Hunor – RMDSZ; *Mindenkinek respekt!*;
5. Viorica Dăncilă – PSD, UNPR, PNȚCD; *Minden román mellett*;
6. Cătălin Ivan – ADN; *Elnök a románokért*;
7. Ninel Peia – PNR⁵⁵; *Egy elnök, mint senki más*;
8. Sebastian Constantin Popescu – PNR; *Egy új Romániáért*;
9. John Ion Banu – PNRO; *A románok bizonyossága*;
10. Mircea Diaconu – független: PPR, ALDE; *Jóhiszeműen*;
11. Bogdan Stanoevici – független; *Románia, újra itthon*;
12. Ramona Ioana Bruynseels – PPU; *Mentelmi jog nélkül*;
13. Viorel Cataramă – DL⁵⁶; *Dolgozol és nyersz*;
14. Alexandru Cumpănașu – független; *Vagy mi, vagyők*.

52 A 2019-es elnökválasztás szócikke. *Wikipedia*. Letöltés helye: ro.wikipedia.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

53 Olteanu, Irina: BEC a depus plângere penală împotriva a 8 candidați la prezidențiale, pentru fals în semnături (A KVI büntetőügyi feljelentést tett hamis aláírások miatt 8 elnökválasztási jelölt ellen). *Ziare.com*, 2019. szeptember 24. Letöltés helye: ziare.com; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

54 Start oficial pentru campania electorală. Cine sunt candidații din alegerile prezidențiale 2019 (A választási kampány hivatalos rajtja. Kik a 2019-es elnökválasztás jelöltjei). *Digi24*, 2019. október 12. Letöltés helye: www.digi24.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

55 Román Nép Pártja (Partidul Neamului Romanesc)

56 Liberális Jobb (Dreapta Liberala)

A kampány

A 2019-es elnökválasztással kapcsolatos teljes választási folyamat augusztus 28-án kezdődött el (ekkor hozták nyilvánosságra a választás napját). Ezen belül az első fordulóra vonatkozó választási kampány október 12-én vette kezdetét és november 9-én, reggel 7 órakor ért véget.⁵⁷

A jelöltek, illetve a mögöttük álló kampánycsapatok programokat készítettek, ezek meg is jelentek, a közéletet pedig elárasztották a kampányüzenetek. A romániai elnökválasztás során mindig gondot okoz, hogy bár ez a „leglátványosabb” választási típus (a verseny nem arctalan pártok, hanem személyek között zajlik, a végeredmény a kevésbé tájékozottak számára is könnyen átlátható, megérthető és így tovább), az elnöki hatáskörök korlátozottsága⁵⁸ miatt a kampányok vagy banális általánosságokból, vagy az elnöki tisztség lehetőségeit meghaladó ígéretésekből állnak.⁵⁹

A román politikai elit ötlettelenségét tükrözi, hogy az elnökjelöltek programjai még a szigorúan vett elnöki hatáskörök közé tartozó két területen sem tudtak konkrét elképzelésekkel előrukkolni. Klaus Iohannis gyakorlatilag megismételte a 2014-es kampányprogramja ezzel kapcsolatos részeit, a nemzetbiztonsággal kapcsolatos intézmények megerősítését, jelentősebb védelmi költségvetést, erősebb hadsereget és titkosszolgálatokat ígérve, miközben nem világos, hogy első mandátuma alatt történtek-e és ha igen, milyen mértékben változások ezeken a területeken.⁶⁰ Mert annak ellenére, hogy Klaus Iohannis szeret azzal dicsekedni, hogy ő érte el a védelmi költségvetés felemelését a NATO által ajánlott 2 százalékos (GDP-arányos) szintre, első mandátuma alatt ez valójában sohasem történt meg.⁶¹

57 Alegeri prezidențiale 2019. Azi începe campania electorală: Calendarul procesului electoral (2019-es elnökválasztás. Ma kezdődik a választási kampány. A választási folyamat menetrendje). *Digi24*, 2019. október 12. Letöltés helye: www.digi24.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

58 Románia alkotmánya két területen jelöl ki (a törvények kihirdetésével, bizonyos tisztségviselők kinevezésével kapcsolatos feladatokon, hatáskörökön túlmenően) feladatokat az elnök számára, a külpolitika és a honvédelem terén. Ld. Románia alkotmánya 91. és 92. szakasza. Letöltés helye: jog.sapientia.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

59 Cotroceni 2019: programe da, dezbateri ba! (Cotroceni 2019: programok vannak, viták nincsenek!). *Bihon Online*, 2019. november 7. Letöltés helye: bihon.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

60 Lica, Adina: Ce ne promit candidații la alegerile prezidențiale pe anticorupție și securitate națională? (Mit ígérnek az elnökválasztási jelöltek a korrupcióellenesség és a nemzetbiztonság terén?). *Contributors*, 2019. november 5. Letöltés helye: www.contributors.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

61 Popescu, Andrei Luca: Cătă grijă are România de Armată, în miliarde de euro la buget (Mennyire gondoskodik Románia a hadseregről, a költségvetésből származó euró milliárdokban). *Szabad Európa Rádió Románia*, 2019. december 23. Letöltés helye: romania.europalibera.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

A 2019-es elnökválasztás kampányát pedig az is befolyásolta, hogy a kormányellenes tüntetések,⁶² az európai parlamenti választási eredmény, és Liviu Dragnea pártelnök börtönbe zárása miatt megrendült önbizalmú, belső struktúrájú és támogatottságú PSD jelöltje, a folyamatos politikai és médiatámadásokkal szembesülő Viorica Dăncilă szinte semmilyen eséllyel nem rendelkezett a választás megnyerésére, számára a második hely és ezzel a második fordulóra bejutás volt a tét. De ez nem az elnökválasztás megnyerése, hanem a párton belüli hatalmi harcok túlélése érdekében történt.⁶³ Végül, bár sikerült bejutnia a második fordulóra, Viorica Dăncilă az elnökválasztás után nem tudta megőrizni pártelnöki tisztségét.⁶⁴

A harmadik számú esélyes, Dan Barna pedig arra készült, hogy a szinte biztosan megválasztott Klaus Iohannis gyorsan kieroszakolja az USR és PLUS által erőteljesen, a PNL által viszont csak fél szájjal támogatott előrehozott parlamenti választást és a jövőendőbeli közös PNL–USR, vagy PNL–USR–PLUS kormányzás reményében igyekezett minél jobban kerülni a nyílt konfrontálódást Iohannisszal. Ezzel viszont pontosan azt a harcias hozzáállást nem tudta felmutatni a kampányban, mely meggyőzhette volna a bizonytalan választók egy részét arról, hogy az USR képviselőjeként a politikai elit régi beidegződéseit meghaladni képes politikát tud folytatni. Ehhez a téves helyzetfelméréshez hozzájárulhatott az is, hogy egyes felmérések még augusztusban is Dan Barnát mutatták a legesélyesebbnek a második hely megszerzésére az első fordulóban (megelőzve a nem is induló Victor Pontát, Călin Popescu Tăriceanut, valamint az induló és végül második helyezett Viorica Dănciát).⁶⁵ Ez, valamint az elhibázott taktika nemcsak a második fordulóra jutás lehetőségétől fosztotta meg Dan Barnát (újabb elégedetlenkedést váltva ki a párton belül,⁶⁶

62 Százazres kormányellenes tüntetés Romániában, több mint 220 sérült. *Origo*, 2018. augusztus 10. Letöltés helye: www.origo.hu; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

63 Dăncilă, Viorica: Dacă nu intram în turul 2, trebuia să-mi depun mandatul (Viorica Dăncilă: Ha nem jutottam volna be a második fordulóra, vissza kellett volna adnom a mandátumomat). *Digi24*, 2019. november 10. Letöltés helye: www.digi24.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

64 Andrei, Cristian: Breaking News. Viorica Dăncilă a demisionat de la conducerea PSD. Marcel Ciolacu, președintele interimar (Breaking News. Viorica Dăncilă lemondott a PSD éléről. Marcel Ciolacu az ideiglenes elnök). *Szabad Európa Rádió Románia*, 2019. november 26. Letöltés helye: romania.europalibera.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

65 Isăilă, Emilian: De ce Dan Barna este marele favorit pentru intrarea în turul doi al alegerilor prezidențiale? (Miért Dan Barna a nagy esélyes arra, hogy bekerüljön az elnökválasztás második fordulójába?). *Politiknews*, 2019. szeptember 2. Letöltési hely: politiknews.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

66 „(...) Cosette Chichiră bűfő este, a Digi24-ben elmondta Dan Barnának, hogy a kampánystratégia annak ellenére elhibázott volt, hogy azt az USR–PLUS elnökjelöltje nagyon jól végrehajtotta. »Stratégiai hiba volt, nekünk azért a választói harmadért kellett volna megküzdenünk, mely egybeesik Klaus Iohannis választóival, a stratégia viszont úgy döntött, hogy ne tegyük ezt. Némiképpen mi Dăncilával küzdöttünk meg, nem Iohannis-szal«, magyarázta az USR jászvásári vezetője, Cosette Chichirău». In: Crângașu, Elena: Culisele USR/A fost decisă consultarea membrilor pentru reconfirmarea lui Dan Barna, după ce doi lideri ai partidului i-au cerut demisia (USR-s kulisszatitkok/Döntés született a tagok megkérdezéséről Dan Barna tisztségében történő megerősítéséről, miután a párt két vezetője a lemondását kérte). *Mediafax*, 2019. november 12. Letöltés helye: www.mediafax; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

de a célt, az előrehozott választást sem sikerült elérni, mert az új koronavírus-járvány⁶⁷ levette a kérdést a napirendről.

Így aztán a jelöltek párhuzamos pályákon, monológok formájában kampányoltak, Iohannis és Dăncilă egyetlen választási vitában sem véve részt. Többes viták csak a kevésbé esélyes jelöltek között zajlottak, de azok is csak egy-két résztvevővel. Kelemen Hunor és Theodor Paleologu voltak a legnyitottabbak az ilyenfajta kampányeseményekre,⁶⁸ az egyik ilyen vitán pedig még Dan Barna is részt vett.⁶⁹

A diaszpóra ügye

A romániai választások kapcsán diaszpóra alatt azokat a román állampolgárokat értik, akik 1989 után és különösen Románia EU-csatlakozását követően hagyták el az országot, azaz többé-kevésbé állandóan külföldön tartózkodnak és életvitelszerűen külföldön élnek. Számukról nincsenek pontos adatok, a becslések jelenleg 3 és 4 millió között mozognak, a szavazati joggal rendelkezők számát pedig legalább 2,25 millióra teszik.⁷⁰ Ráadásul a külföldön dolgozó román állampolgárok jelentős része nem a hivatalos gazdaságban tevékenykedik, tartózkodási országában nem részesül valamilyen egészségügyi biztosítási formában, így a romániai „ingyenes”, állami rendszeren belüli ellátottság fenntartása érdekében csak korlátozott mértékben hajlandó hivatalossá tenni külföldi tartózkodását, bejelentve ezt a romániai hatóságoknak.

Ez a bizonytalanság nehézkessé teszi a romániai szavazások külföldi helyszíneken történő megszervezését, mert nehéz megbecsülni a szükséges szavazókörök, szavazóhelyek, szavazólapok, az ezek biztosításához elégséges személyzet számát. Az is igaz, hogy az eddigi választások során a diaszpóra általában a PSD, illetve az elődpártjai által indított jelöltek ellen szavazott (az egyetlen kivétel a 2000-es elnökválasztás második fordulója volt, de akkor Ion Iliescu és a Nagy-Románia Párt elnöke, Corneliu Vadim Tudor mérkőzött meg

67 Ilyés Gergely elemzése a Hogyan alakult Románia politikája 2020 járvány sújtotta tavaszán? című összeállításban. *KKI 4:1, a Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa*, 2020. Letöltés helye: kki.hu; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

68 Merőben másképpen képzei el az államfő hatásköreit Kelemen Hunor és Theodor Paleologu. *Maszol*, 2019. október 26. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

69 Kréta vagy rakéta? – Az elnökjelölti vita öt emlékezetes pillanata. *Maszol*, 2019. november 8. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

70 Schwartz, Robert C.: „PSD are cel puţin două locuri în PE pe care nu le merită” („A PSD-nek legalább két meg nem érdemelt helye van az EP-ben”, Interjú Dr. Paul Milata csalásellenes vizsgálóval). *Deutsche Welle*, 2019. május 30. Letöltés helye: www.dw.com; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

egymással, az első fordulóban Iliescu a 3., Tudor a 4. helyen végzett a diaszpórában),⁷¹ és ez ráerősített arra az – amúgy tudományosan nem igazolt és politikai harci eszközként is használt – vélelemre, hogy a „diaszpóra” alapvetően PSD-ellenes. A „diaszpóra-téma” annak ellenére lett kampányfegyver, hogy a külföldön leadott szavazatok, egyetlen kivételtől eltekintve, nem gyakoroltak meghatározó közvetlen hatást a választások végeredményére. Ez az egyetlen kivétel a 2009-es elnökválasztás második fordulója volt, amikor a hazai szavazatok alapján a PSD által indított Mircea Geoană a választás éjszakáján győztesként zárta a napot. Másnap viszont megtörtént a külföldön leadott szavazatok összeszámolása is és kiderült, hogy mivel azok között majdnem 103 000 Traian Băsescu leadott voks volt, Geoană ellenfele kb. 70 000 szavazatos különbséggel megnyerte a választást.⁷²

Ezt követően viszont a diaszpórában leadott szavazatoknak – legalábbis a 2019-es európai parlamenti választásig – inkább pszichológiai hatásuk volt és a közösségi hálózatok, valamint a hagyományos média eszközeivel felerősítve valóságos hisztérikus hangulatot keltettek, olyanokat is mozgósítva Romániában, akik korábban nem szavaztak, és akik e hangulat nélkül valószínűleg továbbra is a távolmaradók sorait erősítették volna. Erre példa a 2014-es választás, amikor az első forduló 160 065 fő helyett a második fordulóban 377 651 fő szavazott külföldön, de ez a hazai 9 485 340 fős szavazói létszámot 11 553 152 főre növelte a második fordulóban és ez a több mint kétmillió szavazatszám-növekedés lehetővé tette a viszonylag ismeretlen Klaus Iohannis győzelmét Victor Pontával szemben, megfordítva az első forduló eredményt.⁷³

E tapasztalatok alapján a 2019–2020-as választási időszakra készülők ellenzék (elsősorban a PNL és az USR), és az azt támogató média tudatosan ráerősített erre a vélelemre, többek között a 2018. augusztus 10-i úgynevezett „diaszpóra-tüntetés”⁷⁴ támogatásával, majd az erre emlékező „évfordulós” tüntetés elnökválasztási kampány előtti felhasználásával.⁷⁵

Mégis a diaszpórában élő választókkal kapcsolatos, a 2019-es európai parlamenti választás során is tapasztalt szavazási anomáliák, nehézségek⁷⁶ orvoslása érdekében új rendelkezésekkel módosították a választási törvényt. A Képviselőház által 2019. július 3-án nagy

71 Popescu, Andrei Luca: Cu cine au votat românii din diaspora și din țară în ultimii 30 de ani (Kire szavaztak az utóbbi 30 évben a diaszpórában élő és a hazai románok). *Szabad Európa Rádió Románia*, 2019. november 9. Letöltés helye: romania.europalibera.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

72 Uo.

73 Uo.

74 Százszáz kormányellenes tüntetés, 2018. i.m.

75 10 August. Románia la un an de la protestul diasporei înăbușit de Jandarmerie. Niciun vinovat (Augusztus 10-e. Románia egy évvel a diaszpóra Csendőrség által levert tüntetése után. Egyetlen bűnöst sem találtak). *Szabad Európa Rádió Románia*, 2019. augusztus 10. Letöltés helye: romania.europalibera.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

76 Schwartz, 2019. PSD are cel puțin două, i.m.

többséggel (228 igen szavazattal, egy nem szavazattal szemben és 19 tartózkodás mellett)⁷⁷ megszavazott törvénymódosítás jelentősen – és bizonyos mértékig diszkriminatív módon – bővítette a tartósan külföldön élő román állampolgárok szavazati jogát. A külhoni román állampolgárok alatt a jelenlegi Románia területéről elszármazottakat, illetve a Moldova Köztársaságban román állampolgársággal is rendelkezőket kell érteni. Ennek megfelelően a levélben szavazásról szóló 2015. évi 288. számú törvényt⁷⁸ az elnökválasztásra is kiterjesztették, de kizárólag a diaszpórában élő románok esetében. Ennek megfelelően ők nemcsak levélben szavazhattak, hanem az ő esetükben az egységesen egynapos (vasárnap) szavazás három napra (péntek–vasárnap) bővült, a szavazás időtartama is megnőtt (pénteken 12 órától 21 óráig, a többi napokon pedig 7 órától 21 óráig). Az életvitelszerűen külföldön élő román állampolgárok számára azt is lehetővé tették, hogy előre regisztráltassák magukat a külön erre létrehozott honlapon,⁷⁹ ami lehetővé tette volna a külföldi szavazókörök iránti igények felmérését és megfelelő szavazási lehetőségek biztosítását. Ennek ellenére a regisztrálás iránt rendkívül csekély volt az érdeklődés, aminek valószínűleg az is volt az oka, hogy a folyamat elindítása környékén elterjedt az a hatóságok által cáfolt álhír, hogy a regisztrálással a romániai adóhatóság akar információkhoz jutni a külföldön élőkről. Így aztán az Állandó Választási Hatóság 2019. augusztus 10-i tájékoztatása szerint, addig az időpontig csak 11 000 külföldön élő román állampolgár élt a regisztrálás és levélben szavazás lehetőségével.⁸⁰

A magyar képviselet

A 2019–2020-as választási időszak újra a figyelem középpontjába állította a magyar képviselet kérdését. Nemcsak azt kellett és kell eldönteni, hogy képes-e a politikailag aktív romániai magyar választói réteg elegendő voksot biztosítani akár három párt/szervezet

77 A Képviselőház 2019. július 3-i jegyzőkönyve. *A Képviselőház honlapja*. Letöltés helye: www.cdep.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

78 Legea nr. 288/2015 privind votul prin corespondență, precum și modificarea și completarea Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente (A levélben szavazásról, valamint a Szenátus és a Képviselőház megválasztásáról, illetve az Állandó Választási Hatóság szervezetéről és működéséről szóló 208/2015. sz. törvény módosításáról szóló 288/2015. sz. törvény). *Az Állandó Választási Hatóság (AEP) honlapja*. Letöltés helye: www.roaep.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

79 Az Állandó Választási Hatóság külföldi szavazást segítő tájékoztató honlapja. Letöltés helye: www.votstrinatate.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

80 Felseghi, Bianca: Dezinformare în diaspora. Autoritatea Electorală nu poate folosi datele personale ale românilor care se înscriu la vot (Félrevezetés a diaszpórában. A Választási Hatóság nem használhatja fel a szavazásra feliratkozó románok személyes adatait). *PressOne*, 2019. augusztus 13. Letöltés helye: pressone.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

(RMDSZ, EMNP – Erdélyi Magyar Néppárt, MPP – Magyar Polgári Párt) fennmaradásához a politikai színpadon, hanem azt is figyelembe kell(ett) venni, hogy Marosvásárhelyen már a 2016-os parlamenti választás óta létező Szabad Emberek Pártja (*Partidul Oamenilor Liberi*), és a 2019-es elnökválasztásra az USR is „igényt formált” a magyar voksok egy részére.

A magyar összefogás igénye, természetesen az EMNP és az MPP kezdeményezésére már a 2019-es európai parlamenti választás előtt felmerült, amikor az említett két párt⁸¹ és újabb európai parlamenti mandátumért a Fidesz színeiben már nem induló (indított!?) Tőkés László is⁸² közös lista állítását javasolta az RMDSZ-nek. Kelemen Hunor elnök ennek elutasítását elsősorban azzal indokolta, hogy egy ilyen lépés „identitása feladását” jelentené az RMDSZ számára, de azt is felvetette, hogy a jelenlegi helyzetben a „magyar lista” nem gyűjtene elég szavazatot három mandátum megszerzéséhez, és ez nehézségeket okozna a mandátumok elosztásánál.⁸³ Mindezt úgy, hogy az RMDSZ-nek az előző parlamenti választás óta élő együttműködési szerződése volt az MPP-vel, ennek keretében a párt két képviselője (Kulcsár-Terza József és Biró Zsolt) az RMDSZ-frakció tagjai a Képviselőházban.⁸⁴ Ebből a vitából az MPP végül kifarolt azzal, hogy „különmegállapodást” kötött az RMDSZ-en belüli helyosztón befutó helyre jutott Vincze Loránttal, az ezzel kapcsolatos sajtóközleményekben ez utóbbi Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójában (FUEN – Federal Union of European Nationalities) betöltött elnöki minőségét hangsúlyozva ki.⁸⁵ És tekintettel arra, hogy a magyar kormány mind Orbán Viktor kormányfő,⁸⁶ mind a nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettes, Semjén Zsolt⁸⁷ révén világossá tette, hogy nem kíván aktívan beavatkozni a romániai magyar–magyar vitába, az RMDSZ vezetősége úgy ítélte meg, hogy nincs lépéskényszerben. Ezt az összefogást, vagy koalíciókötést vélhetően megkönnyítette volna, ha az RMDSZ-nek nem sikerül képviselőket juttatnia az Európai Parlamentbe, de a végül elért 5,4 százalékos eredmény⁸⁸ után ez a közvetlen kényszerítő erő nem jött létre. Ugyanakkor a

81 Rostás Szabolcs: Bizonytalan összefogás az EP-választáson – nem ad befutóhelyet az MPP-nek az RMDSZ, de tárgyalna az EMNP javasolta koalícióról. *Krónika*, 2019. január 23. Letöltés helye: kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

82 Tőkés az erdélyi magyar lista harmadik helyére javasolja az EMNP és az MPP közös jelöltjét az EP-választáson. *Krónika*, 2019. február 9. Letöltés helye: kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

83 Kelemen szerint az RMDSZ identitásának feladását jelentené az erdélyi magyar koalíció az EP-választáson. *Krónika*, 2019. január 25. Letöltés helye: kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

84 Harminc mandátumot szerzett az RMDSZ. *Magyar Nemzet*, 2016. december 15. Letöltés helye: magyarnemzet.hu; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

85 Aláírta Vincze Loránt RMDSZ-es EP-képviselőjelölt és Mezei János MPP-elnök a választási megállapodást. *Krónika*, 2019. április 17. Letöltés helye: kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

86 Kétnapos erdélyi körutat tesz Orbán Viktor miniszterelnök. *Mandiner*, 2019. május 6. Letöltés helye: mandiner.hu; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

87 Semjén Zsolt Nagyváradon: minél több erdélyi képviselje az összmagyarságot az Európai Parlamentben. *Erdély Online*, 2019. március 15. Letöltés helye: erdon.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

88 EP-választási eredmények: nyert a PNL, két mandátuma lesz az RMDSZ-nek. *Maszol*, 2019. május 30. Letöltés helye: maszol.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

magyar választók viszonylag lanyha politikai aktivitásából és az „etnikai átszavazásokból” fakadó veszélyt az RMDSZ vezető politikusai is érzékelték,⁸⁹ és ez a kérdés a hagyományos Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor⁹⁰ és az Erdélyi Magyar Ifjak tábora (igaz, itt már a meghívást elutasító RMDSZ-es politikusok nélkül)⁹¹ keretében szervezett vitákon is felmerült. 2019 augusztusának végén pedig az EMNP pártfüggetlen magyar államfőjelölt állítását javasolta,⁹² majd a Szili Katalin miniszterelnöki megbízott kezdeményezésére szeptemberben rendezett széles körű konzultáción a következő romániai választásokra történő összehangolt tevékenységről állapodtak meg (igaz, ez elsősorban a parlamenti és a helyhatósági választásokra vonatkozott).⁹³ Ugyanakkor a 2014-es elnökválasztással ellentétben, amikor az EMNP Szilágyi Zsolt akkori pártelnök személyében saját jelöltet is indított az RMDSZ-t képviselő Kelemen Hunor mellett, az EMNP a 2019-es megmérettetésre már csak általános, lelkiismeret szerinti részvétellel és szavazásra vonatkozó közleményt fogalmazott meg.⁹⁴

A 2019-es kampány figyelemre méltó eleme volt, hogy az utóbbi 30 évben először történt meg, hogy egy magyarországi párt nem valamely magyar pártra, szervezetre, hanem egy román pártra, nevezetesen az USR-re való szavazásra buzdította a romániai magyar választókat. Ezt a szerepet Fekete-Győr András, a Momentum Mozgalom elnöke vállalta magára, aki még Dan Barna elnökjelölt egyik kampányrendezvényén is felszólt.⁹⁵ Ezt a romániai és magyarországi közéletben elég nagy vihart kiváltó lépését Fekete-Győr azzal indokolta meg, hogy „[...] *A magyarok pedig azzal járnak a legjobban, ha olyan elnökjelöltre szavaznak, »akinek esélye is van nyerni«, ráadásul az USR–PLUS-nak is komoly kisebbségvédelmi programja van [...]*”, ezt megfejelve azzal, hogy az „[...] *USR honlapja eleve kétnyelvű, és a magyarlakta erdélyi megyékben az idej EP-választási kampányban magyar nyelvű plakátokat is kihelyeztek [...]*”.⁹⁶ Csakhogy ez az állítás csak nyomokban igaz, ugyanis a már

89 Kovács Zsolt: Antal Árpád: változtatni kell, hogy ne kerüljön veszélybe a képviselő. *Maszol*, 2019. május 27. Letöltés helye: maszol.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

90 Pinti Attila: „Soha nem volt még olyan fontos, mint napjainkban, hogy magyar a magyarral szót tudjon érteni”. *Székelyhon*, 2019. július 26. Letöltés helye: szekelyhon.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

91 Gergely Imre: Az összefogás elkerülhetetlen: nemzeti kerekasztalhoz várnak minden magyar szervezetet. *Székelyhon*, 2019. augusztus 11. Letöltés helye: szekelyhon.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

92 Pártfüggetlen magyar államfőjelölt állítását javasolja az EMNP. *Krónika*, 2019. augusztus 28. Letöltés helye: kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

93 Bálint Eszter – Bíró Blanka: Konszenzust remélnék az erdélyi magyar pártok: cselekvési tervről is egyeztetnek a Kolozsvári Autonómia-kerekasztalon. *Krónika*, 2019. szeptember 26. Letöltés helye: kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

94 Államfőválasztás: az EMNP lelkiismeret szerinti részvétellel és szavazásra buzdít. *Krónika*, 2019. november 7. Letöltés helye: kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

95 Az USR–PLUS kolozsvári kampányrendezvényén vett részt Fekete-Győr András. *Maszol*, 2019. november 4. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

96 Illés Gergő: Az erdélyi magyar jelölt helyett a „romániai Momentumot” támogatja Fekete-Győr a román elnökválasztáson. *Azonnali*, 2019. november 4. Letöltés helye: azonnali.hu; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

említett marosvásárhelyi Szabad Emberek Pártja honlapjával⁹⁷ ellentétben az USR honlapja⁹⁸ egyáltalán nem kétnyelvű, sőt, a román nyelvű főoldalon semmi sem utal arra, hogy valóban létezik egy magyar nyelvű, a pártra vonatkozó alapvető információkat tartalmazó statikus oldal,⁹⁹ melyet a létrehozása óta nem módosítottak. Az ezzel szembesített Fekete-Győrnek végül ki kellett jelentenie: „*El kell ismernem, hogy tévedtem a kérdésben, hiszen írásban még nem publikálta az USR–PLUS a kisebbségeket érintő programját, de egy kifejezetten ezzel a témával foglalkozó USR munkacsoport dolgozik az előterjesztésen. Látom a jó szándékot a részükről, és azt, hogy hajlandóak lennének a párbeszédre ebben a kérdésben.*”¹⁰⁰ E kijelentés óta viszont az USR semmi jelét nem mutatja, hogy bármilyen ilyen jellegű munka folyna, sőt a párt kolozsvári alelnöke, Sebesi Árpád egyik interjújában¹⁰¹ meglehetősen ködösen fogalmaz ebben a kérdésben:

Riporter: *Miután Erdélyben járt a Momentum elnöke, azt mondta, azért döntött így, mert az USR-nek van egy kidolgozott kisebbségvédelmi programja, aztán kiderült, hogy nincs. Vincze Loránt is azt állítja, hogy nem létezik. Most akkor mi az igazság?*

SÁ: *Az igazság az, hogy mi, magyarok elég kevesen vagyunk az USR-ben. Megvan a csoportunk, dolgozunk projekteken, de sokat segít, ha van egy parlamentter vagy kettő, aki ezt tovább tudja vinni és koordinálni.*

R: *Tehát nincs konkrét ilyen program.*

SÁ: *Ami fontos, hogy olyan dolgok is bekerüljenek a programunkba, ami a magyaroknak is előnyös. Például az egyik ilyen téma, hogy a román nyelvet hogyan tanítsák Hargita és Kovászna megyében. Mert nem jó az a hozzáállás, hogy úgy tanítják, mint az anyanyelvet, mikor úgy kellene tanítani, mint egy idegen nyelvet.*

R: *Nocsak, az USR kiáll amellett, hogy Székelyföldön a románt úgy tanítsák, mint idegen nyelvet? Ez nekem új.*

SÁ: *Mondjuk úgy, hogy ez inkább személyes vélemény, és ezt próbálom átvinni, meg még mellettem páran.*

97 *A Szabad Emberek Pártja (POL) magyar nyelvű honlapja.* Letöltés helye: szabademberek.com; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

98 *A Mentsétek meg Romániát Szövetség (USR) honlapja.* Letöltés helye: www.usr.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

99 *A Mentsétek meg Romániát Szövetség (USR) honlapjának magyar nyelvű oldala.* Letöltés helye: www.usr.ro/hu; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

100 Cs. P. T.: Fekete-Győr András a Maszolnak: tévedtem Dan Barnaék kisebbségvédelmi programjával kapcsolatban. *Maszol*, 2019. november 9. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

101 Ádám Rebeka Nóra: Miért lép be román pártba egy magyar? – Interjú az USR fiatal politikusával. *Mandiner*, 2020. február 3. Letöltés helye: mandiner.hu; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

Az USR magyar etnikai képviselőket megkérdőjelező tevékenységének másik formája a 2019-es európai parlamenti választás napján vagy másnapján volt megfigyelhető, amikor a párt közösségi médiafelületein az a hír kezdett terjedni, hogy az RMDSZ (akkor még a PSD említése nélkül) csalással szerzett jelentős számú szavazatot olyan Kárpátokon túli megyékben, ahol a népszámlálási adatok szerint nagyon kevés magyar él.¹⁰² Ezt a témát a magyar médiában a magyar kormányval szemben kritikus *Magyar Hang* kezdte el görgetni,¹⁰³ majd innen került vissza az országos román médiába, ahol ezt egyes, az USR-rel szemben erősen jóindulatú kiadványok már a PSD és a PNL közös „összeesküvéséként” tárgyalták.¹⁰⁴ Ezt a hipotézist nemcsak az RMDSZ vezetősége cáfolta,¹⁰⁵ az RMDSZ iránt a legkevésbé sem elfogult Átlátszó Erdély is hihető magyarázatot adott a szavazói viselkedésre,¹⁰⁶ de az elmúlt néhány választás dinamikája sem támasztja azt alá:

102 „Kérem, ellenőrizzék területenként az RMDSZ szavazóit, nálunk, Vászló (Vaslui) megyében 52 etnikum van, de 1300 szavazatot kaptak és nemcsak nálunk, az RMDSZ csalással győzött.” – 2019. május 28-i bejegyzés kommentárjai között egy bizonyos Tenu Adrian megjegyzése az USR hivatalos Facebook-oldalán. Letöltés helye: www.facebook.com/USRNational; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

103 Lukács Csaba: Csoda történt? Románok tízezrei szavaztak az RMDSZ-re. *Magyar Hang*, 2019. május 28. Letöltés helye: magyarhang.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.; Ugyanő: Megvan a trükk – így juthatott be az RMDSZ. *Magyar Hang*, 2019. május 29. Letöltés helye: magyarhang.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

104 Mihăescu, Alexandru: Cum a intrat UDMR în Parlamentul European cu voturi direcționate de PSD și PNL. Partidul lui Kelemen Hunor, rezultate-record în județe precum Ialomița, Giurgiu, Olt, Călărași (Hogyan jutott be az RMDSZ a PSD és a PNL irányított szavazataival az Európai Parlamentbe. Kelemen Hunor pártja rekorderedményeket ért el olyan megyékben, mint Ialomița, Giurgiu, Olt, Călărași). *G4Media*, 2019. május 28. Letöltés helye: g4media.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

105 Cseke Péter Tamás: Porcsalmi: bár egyesek számára hihetetlen, románok is szavaznak az RMDSZ-re. *Maszol*, 2019. május 29. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

106 Csata István: A regáti szavazatok regáti kispártnak mutatják az RMDSZ-t. Átlátszó Erdély, 2019. május 31. Letöltés helye: atlasz.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

Megye	2014-es elnökválasztás ¹⁰⁷			2019-es elnökválasztás (Kelemen Hunor) ¹⁰⁸	Az RMDSZ képviselőházi eredményei a 2016-os parlamenti választáson ¹⁰⁹	A 2014/2019-es európai parlamenti választások (RMDSZ) ¹¹⁰
	Kelemen Hunor Szavazatszám és arány	Szilágyi Zsolt Szavazatszám és arány	Magyar jelöltek összesen			
Arad	4529 (3,94%)	953 (0,49%)	5482	7218	10 869 (7,88%)	8296 (7,61%)/10 287
Argeş	950 (0,33%)	243 (0,08%)	1193	688	265 (0,11%)	237 (0,14%)/1537
Bákó	1706 (0,59%)	371 (0,12%)	2077	1773	1287 (0,62%)	686 (0,37%)/2988
Beszterce-Naszód	4060 (3,02%)	418 (0,31%)	4478	3740	4376 (4,69%)	4277 (4,69%)/4956
Bihar	30 033 (11,80%)	6769 (2,65%)	36 802	36 802	50 403 (23,45%)	35 209 (21,58%)/50 046
Buzău	641 (0,30%)	192 (0,09%)	833	549	279 (0,17%)	150 (0,12%)/1158
Botoşani	753 (0,43%)	245 (0,14%)	998	716	239 (0,17%)	188 (0,16%)/934
Brăila	523 (0,34%)	154 (0,10%)	677	458	289 (0,25%)	151 (0,18%)/723
Brassó	10 074 (3,65%)	1041 (0,37%)	11 115	9055	11 825 (6,09%)	10 527 (6,89%)/12 736
Bukarest	1709 (0,18%)	371 (0,03%)	2080	1951	1437 (0,2%)	1140 (0,24%)/3471
Călăraşi	585 (0,44%)	179 (0,13%)	764	367	128 (0,12%)	69 (0,07%)/686
Dolj	796 (0,25%)	272 (0,08%)	348	741	327 (0,12%)	215 (0,10%)/1477

¹⁰⁷ Az Állandó Választási Haróság (AEP) választási eredményeket ismertető honlapja. Letöltés helye: alegeri.roaep.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

¹⁰⁸ A Központi Választási Iroda (BEC) választási részvételi adatokat ismertető honlapja. Letöltés helye: prezenta.bec.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

¹⁰⁹ Az Állandó Választási Haróság (AEP) választási eredményeket ismertető honlapja. Letöltés helye: alegeri.roaep.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

¹¹⁰ A Központi Választási Iroda (BEC) választási részvételi adatokat ismertető honlapja. Letöltés helye: prezenta.bec.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

Dámbovita	664 (0,28%)	229 (0,09%)	893	539	200 (0,1%)	132 (0,08%)/1462
Fehér	4058 (2,37%)	510 (0,29%)	4568	3561	4135 (3,41%)	3664 (3,39%)/4948
Galac	1184 (0,46%)	244 (0,09%)	1728	830	560 (0,28%)	324 (0,20%)/1376
Gorj	839 (0,52%)	146 (0,09%)	985	649	913 (0,75%)	442 (0,41%)/938
Giurgiu	318 (0,25%)	115 (0,09%)	433	334	146 (0,15%)	77 (0,08%)/746
Hargita	73 371 (62,96%)	12 706 (10,90%)	86 077	86 969	99 375 (84,81%)	80 708 (87,21%)/103 365
Hunyad	4011 (1,90%)	446 (0,21%)	4457	3314	4714 (2,92%)	4961 (3,85%)/5259
Ilföv	508 (0,26%)	150 (0,07%)	658	479	176 (0,12%)	108 (0,09%)/1056
Ialomita	347 (0,31%)	130 (0,11%)	477	411	100 (0,11%)	65 (0,10%)/713
Iasi	1457 (0,42%)	370 (0,10%)	1827	910	334 (0,12%)	243 (0,13%)/2033
Kolozs	24 830 (7,58%)	3766 (1,14%)	28 596	27 832	34 634 (14,48%)	29 193 (16,44%)/36 502
Konstanca	1211 (0,35%)	256 (0,07%)	1467	812	398 (0,15%)	334 (0,19%)/1933
Kovaszna	38 773 (50,41%)	7619 (9,90%)	46 392	40 541	50 135 (73,93%)	39 700 (76,11%)/51 818
Krassó- Szörény	927 (0,70%)	194 (0,14%)	1121	644	618 (0,62%)	755 (0,91%)/959
külföld	879 (0,54%)	287 (0,17%)	1166	3363	2542 (2,32%)	364 (1,22%)/3715
Máramaros	5990 (3,29%)	1572 (0,86%)	2162	6273	8780 (6,71%)	6371 (6,20%)/9396
Maros	51 664 (22,96%)	5743 (2,55%)	57 407	55 771	68 564 (38,61%)	57 082 (40,25%)/75 544
Mehedinți	609 (0,46%)	107 (0,08%)	716	432	279 (0,28%)	314 (0,33%)/554

Neamț	899 (0,40%)	291 (0,13%)	1190	796	213 (0,11%)	188 (0,14%)/1681
Olt	685 (0,31%)	199 (0,09%)	884	503	189 (0,1%)	116 (0,06%)/877
Prahova	1285 (0,34%)	396 (0,10%)	1681	949	329 (0,11%)	260 (0,11%)/2188
Szatmár	24 887 (18,69%)	2631 (1,97%)	27 518	30 513	42 957 (39,88%)	35 754 (35,54%)/41 933
Szeben	2404 (1,10%)	339 (0,15%)	2743	1565	2559 (1,88%)	2150 (2,10%)/2853
Szilágy	17 254 (16,77%)	1383 (1,34%)	18 637	16 683	21 189 (25,2%)	18 173 (27,43%)/20 202
Suceava	1659 (0,60%)	328 (0,11%)	1987	910	477 (0,21%)	548 (0,34%)/1485
Teleorman	586 (0,31%)	195 (0,10%)	781	433	204 (0,14%)	68 (0,07%)/671
Temes	5700 (1,83%)	736 (0,23%)	6436	4589	8316 (3,92%)	6137 (3,86%)/7806
Tulcea	464 (0,48%)	121 (0,12%)	585	388	245 (0,36%)	67 (0,12%)/733
Vâlcea	1146 (0,62%)	208 (0,11%)	1354	624	458 (0,34%)	430 (0,38%)/1038
Vaslui	1141 (0,68%)	282 (0,16%)	1163	819	380 (0,3%)	688 (0,75%)/1304
Vrancea	618 (0,38%)	239 (0,15%)	857	453	126 (0,1%)	98 (0,09%)/744
Összesen	329 727	53 146	382 873	353 584	435 969	350 689 (6,29)/473 062
Országos részvételi arány			53,18%	47,66%	39,79%	32,44%/49,02%

1. táblázat: Magyar államfőjelöltekre leadott szavazatok száma és aránya megyénként. Az RMDSZ-re leadott szavazatok száma és aránya a 2016-os parlamenti, valamint a 2014. és a 2019. évi európai parlamenti választásokon

Véleményem szerint ennek a diverziónak az „etnikai átszavazás” elnökválasztás előtti felerősítése volt a célja, távlatilag pedig ennek a folyamatnak a tartósítása és majdani felerősítése.

Kampányfinanszírozás

Az Állandó Választási Hatóság adatai azt mutatják,¹¹¹ hogy az első fordulás jelöltek összesen 70,2 millió lej kampányadományt gyűjtöttek össze, 34,9 milliót magánadományokból, 35,3 milliót költségvetési támogatásokból. A törvény értelmében a hatóság csak azoknak a jelölteknek a számlákkal igazolt kiadásait téríti meg, akik megszerezték az érvényesen leadott szavazatok legalább 3 százalékát. Ennek a feltételnek csak 6 jelölt felelt meg a 14-ből (erősorrendben: Klaus Iohannis, Viorica Dăncilă, Dan Barna, Mircea Diaconu, Theodor Paleologu és Kelemen Hunor). A jelöltek közül Viorica Dăncilă és Klaus Iohannis rendelkeztek a legtöbb forrással (mindketten nagyjából 18 millió lejből gazdálkodtak), Mircea Diaconu valamivel több mint 16 millió lejt, Dan Barna 7,5 milliót, Theodor Paleologu 7 milliót, míg Kelemen Hunor 445 000 lejt költött el.

Részvételi arányok

A politikusi „kínálattal” szembeni elégedetlenséget tükrözte, hogy az első fordulás részvételi arány az 1989 után bevezetett elnökválasztások legalacsonyabbika volt. Az állandó választói jegyzékben szereplő 18 217 156 főből és a külföldi lakhellyel nyilvántartott, szavazati joggal rendelkező 715 752 főből 47,66 százalék vett részt a szavazáson. Ez 4,65 százalékos csökkenés volt a 2014-es elnökválasztás első fordulójához (52,31%) és 1,28 százalékos csökkenés a 2019-es európai parlamenti választás eredményéhez (48,94%) képest. Ezúttal a városokban nagyobb volt a részvételi hajlandóság (5 057 364 fő), mint falun (3 626 324 fő). Megyei bontásban Ilfov (63,13%), Kolozs (59,2%) és Szeben (53,76%) megyékben volt a legnagyobb részvétel, a legalacsonyabb számban Vászló/Vaslui (35,47%), Kovászna (37,02%) és Szatmár (37,68%) megyékben mentek el szavazni. Ugyanakkor a diaszpórában történelmi csúcst értek el, ami elsősorban a megnövelt szavazási időszaknak, illetve a célzott kampánynak tulajdoníthatóan összesen 650 159 választó szavazott külföldön.¹¹² Fontos megjegyezni, hogy a külföldön élők többsége úgynevezett pótlistán szavazott.

111 *Az Állandó Választási Hatóság (AEP) kampányfinanszírozásokat ismertető honlapja*. Letöltés helye: finantarepartide.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

112 A 2019-es romániai elnökválasztás szócikkének román nyelvű változata. *Wikipédia*. Letöltés helye: ro.wikipedia.org; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

A második forduló enyhe, nagyjából 400 000 fős növekedést hozott, de ez még így is az eddigi legalacsonyabb részvételi arány maradt (49,87%), és jelentősen eltért a 2014-es elnökválasztás 62,04 százalékos eredményétől. A legjobban teljesítő megyék esetében a dobogón nem változott a sorrend, míg a sereghajtó megyék esetében erősen befolyásolta az eredményeket, hogy a talpon maradt két jelölt közül Viorica Dăncilă sohasem tudta elnyerni a magyar választók többségének szimpátiáját, míg a 2014-es választáson jelentős számban Klaus Iohannisra szavazók számára csalódást okozott a PNL-es jelölt magyarok iránti közömbössége, sőt, ellenségessége. Így aztán a részvételi arányt tekintve Hargita (22,86%), Kovászna (25,86%) és Váslói/Vaslui (37,53%) megyék végeztek az utolsó három helyen. Ezzel szemben a diaszpóra újabb csúcsot döntött a második fordulóban, ugyanis összesen 944 077 szavazó adta le a voksát.¹¹³

Terület	Részvétel			
	november 8.	november 9.	november 10.	Szavazók összesen
Románia	-	-	47,66%	8 683 688
Külföld (pótlista)	77 133	270 447	634 356	650 159
Külföld (levélben)				25 189
Terület	Részvétel			
	november 22.	november 23.	november 24.	Szavazók összesen
Románia	-	-	49,87%	9 086 696
Külföld (pótlista)	94 077	362 436	908 612	926 574
Külföld (levélben)				17 503

2. táblázat: A szavazás dinamikája az elnökválasztás első és második fordulójában

113 Uo.

A végeredmény

Jelölt	Párt	Első forduló		Második forduló	
		Szavazatok	%	Szavazatok	%
Klaus Iohannis	Nemzeti Liberális Párt (PNL)	3 485 292	37,82	6 509 135	66,09
Viorica Dăncilă	Szociáldemokrata Párt (PSD)	2 051 725	22,26	3 339 922	33,91
Dan Barna	USR–PLUS 2020 Szövetség <ul style="list-style-type: none"> • Mentések meg Romániát Szövetség (USR) • Szabadság, Egység és Szolidaritás Párt (PLUS) 	1 384 450	15,02		
Mircea Diaconu	„Egy ember” Szövetség <ul style="list-style-type: none"> • Pro Románia Párt (PPR) • Liberálisok és Demokraták Szövetsége (ALDE) 	815 201	8,85		
Theodor Paleologu	Népi Mozgalom Párt (PMP)	527 098	5,72		
Kelemen Hunor	Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ)	357 014	3,87		
Ramona Bruynseels	Humanista Erő Pártja (PPU)	244 275	2,65		

Alexandru Cumpănașu	független	141 316	1,53	
Viorel Cataramă	Liberális Jobboldal (DL)	48 622	0,53	
Bogdan Stanoevici	független	39 192	0,43	
Cătălin Ivan	Nemzeti Méltóságért Alternatíva (ADN)	32 787	0,36	
Ninel Peia	Román Nemzettség Párt (PNR)	30 884	0,34	
Sebastian Popescu	Új Románia Párt (PNR)	30 850	0,33	
John Banu	Román Nemzet Párt (PNR)	25 769	0,3	
Érvénytelen szavazatok		142 961	1,53	1,82
Összesen		9 359 673	100	10 031 762
Névjegyzékben szereplők/Szavazáson megjelentek		18 217 156	51,19	18 217 411
				54,86

3. táblázat: A romániai államfőválasztás első és második fordulójának hivatalos végeredménye

Megye	Részvételi arány (%)		Klaus Iohannis (%)		Victorica Dăncilă (%)		Dan Barna (%)	Kelemen Hunor (%)
	1. forduló	2. forduló	1. forduló	2. forduló	1. forduló	2. forduló		
Országos eredmény	51,19	54,86	37,82	66,09	22,26	33,91	15,02	3,87
Arad	45,11	49,01	43,3	69,66	17,29	30,34	13,97	4,18
Arges	50,94	54,22	30,19	52,19	30,88	47,81	12,31	0,26
Bákó	41,78	43,13	36,98	62,02	25,68	37,98	13,07	0,72
Beszterce-Naszód	46,25	50,4	48,76	71,9	20,05	28,1	10,22	3,13
Bihar	48,4	49,35	36,03	66,11	18,59	33,89	11,4	15,39
Buzău	47,95	49,56	29,69	50,38	34,56	49,62	9,78	0,31
Botoșani	41,67	43,87	31,08	50,22	34,16	49,78	8,79	0,48
Braïla	45,35	47,27	33,24	54,04	31,12	45,96	9,58	0,36
Brassó	53,75	56,63	41,92	73,55	15,21	26,45	18,05	3,31
Bukarest	51,41	54,39	31,77	67,52	17,89	32,48	24,83	0,21
Călărași	44,52	48,07	37,62	53,91	31,84	46,09	9,16	0,34
Dolj	47,95	51,45	31,96	51,79	36,87	48,21	11,4	0,28
Dâmbovița	49,83	53	35,77	53,8	32,49	46,2	9,64	0,26
Fehér	51,69	54,89	51,76	73,43	17,33	26,57	11,4	2,25
Galac	44,06	45,37	34,44	60,18	27,17	39,82	13,31	0,37
Gorj	46,44	51,17	30,06	48,1	37,54	51,9	9,83	0,48
Giurgiu	52,01	55,9	30,5	45,18	42,85	54,82	7,65	0,29
Harghita	42,32	22,86	9,45	70,37	4,1	29,63	3,75	77,73
Hunyad	48,22	50,93	34,4	54,79	29,73	45,21	11,06	1,82
Ilfov	63,13	68,58	39,27	68,23	18,57	31,77	19,46	0,21

Ialomița	41,76	45,04	32,13	52,21	32,71	47,79	11,11	0,44
Iași	43,21	45,34	36,3	66,21	21,35	33,79	17,87	0,28
Kolozs	59,2	62,06	42,09	81,18	10,43	18,82	20,18	7,8
Konstanca	50,88	53,2	40,15	68,47	20,24	31,53	15,77	0,26
Kovácsna	37,02	25,86	16,66	72,93	6,91	27,07	5,95	61,39
Krassó-Szörény	43,02	46,12	38,48	56,52	30,86	43,48	8,7	0,57
Máramaros	40,68	45,42	40,08	68,12	20,67	31,88	13,85	3,72
Máros	45,26	43,88	34,81	73,6	13,46	26,4	11,1	26,29
Mehedinți	47,53	52,13	34,84	48,03	39,79	51,97	6,68	0,4
Neamț	42,83	44,5	36,46	58,72	26,09	41,28	12,13	0,41
Olt	51	54	29,72	45,59	42,99	54,41	7,36	0,28
Prahova	50,49	53,23	38,71	64,39	22,97	35,61	14,08	0,29
Szatmár	37,68	37,83	35,86	72,56	15,45	27,44	9,07	26,22
Szeben	53,76	58,13	66,74	85,28	9,71	14,72	11,06	0,78
Szilágy	48,32	48,36	33,97	69,15	17,74	30,85	15,44	17,82
Suceava	43,01	44,93	39,33	61,35	24,93	38,65	10,74	0,36
Teleorman	50,29	53,06	30,09	40,83	42,27	59,17	6,56	0,28
Temes	50,85	55,11	43,82	76,32	13,94	23,64	20,96	1,46
Tulcea	43,91	46,1	39,27	64,65	23,4	35,35	12,61	0,46
Vâlcea	48,82	52,76	36,61	53,59	32,56	46,41	10,05	0,41
Vaslui	35,47	37,53	33,16	54,14	32,24	45,86	12,15	0,57
Vrancea	45,98	47,42	40,74	59,3	28,17	40,7	10,07	0,32
Diaszpóra	-	52,81	93,96	2,74	6,04	27,66	0,52	

4. táblázat: A romániai elnökválasztás eredményei megyék szerinti bontásban (a három legtöbb szavazatot kapott jelölt és Kelemen Hunor)

Összegzés

A romániai elnökválasztások eddigi legunalmasabb kampánya végül nem hozott meglepetéseket. A hivatalban lévő Klaus Iohannis „biztonsági játékot” játszott, kerülte a nyílt konfrontációt az ellenfelekkel, nem vett részt semmilyen vitán. A második forduló előtt a két jelölt által más-más helyszínen, egymással párhuzamosan tartott „vitákat” ugyanis nem lehet ennek tekinteni. Sőt, azt is mondhatnánk, hogy Klaus Iohannis sokkal, mondjuk úgy, „óvatosabban” viselkedett, mert erősen megszürt újságírói körben mondta el a kampányüzeneteit,¹¹⁴ míg Viorica Dăncilă sokkal merészebben, a kérdező újságírókat nem kiválogatva tartotta meg kortesbeszédét.¹¹⁵ Mégis mindketten biztosra mentek, és végül sikeresen elrekesztették feltörekvő ellenlábasaik útját (Iohannis Dan Barna megerősödését, Dăncilă pedig a Mircea Diaconu által képviselt veszélyt védte ki). A PSD jelentősen meggyengült a hagyományos választói körzeteiben (elsősorban Moldvában és Havasalföldön), de sikerült megőriznie az erős párti imázsát. Dan Barna saját és támogatóinak várakozásaihoz képest gyenge eredménye azt mutatta, hogy az USR még nem képes kitörni az elsősorban nagyvárosi fiatal értelmiségieket megszólítani képes párti szerepből, ami az azonos (magát „jobboldalra” pozicionáló) választói rétegre pályázó, de sokkal erősebb szervezeti struktúrával rendelkező PNL-lel szemben kevés lehet. Mircea Diaconu viszonylag jó szereplése azt mutatja, hogy egy PSD-ből, Pro Románia Pártból és ALDE-ből álló konglomerátum, az elmúlt években lezajlott, sokszor lincselésnek tűnő médiahadjáratok dacára, még mindig jelentős választói réteget tud megmozgatni. Ramona Bruynseels eredménye azt mutatta, hogy a pénz és médiaháttér önmagában, szervezeti háttér nélkül még nem tud esélyes jelöltet „felépíteni”, Theodor Paleologu szereplése pedig azt, hogy Romániában csak kb. félmillió ember számára jelent vonzó alternatívát egy konzervatív kínálat. Kelemen Hunor és az RMDSZ számára a választás talán azzal a tanulsággal szolgálhat, hogy a magyar–magyar viszony újragondolása, valamint a diaszpórában élő, az elmúlt évtizedekben szinte teljesen elhanyagolt magyar választók megszólítása nélkül egyre nehezebb lesz megmaradni a romániai politikai élet fő színpadán.

114 Roman, Mihai: Cum a arătat dezbaterăa lui Iohannis. Poziționări dure și fărâ echivoc pe marile teme: Justiția, Rusia, China, securitatea națională, armata europeană. Plus refuzul unei lovituri facile la adresa lui Dăncilă (Hogyan nézett ki Iohannis vitája. Kemény és egyértelmű állásfoglalások a nagy témákban: igazságszolgáltatás, Oroszország, Kína, nemzetbiztonság, európai hadsereg. Plusz megtagadta egy magas labda lecsapását Dăncilával szemben). *G4Media*, 2019. november 19. Letöltés helye: g4media.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.

115 Dezbaterăa Vioricăi Dăncilă cu jurnaliștii. Ce întrebări are pentru Klaus Iohannis (Viorica Dăncilă újságírókkal tartott vitája. Milyen kérdései vannak Klaus Iohannis számára). *Digi24*, 2019. november 19. Letöltés helye: digi24.ro; letöltés ideje: 2020. 05. 31.